

Nr 110.

Av herr **Gärde**, om beredande av representation åt de privatanställda i arbetsdomstolen m. m.

Enligt 4 § av 1928 års lag om arbetsdomstolen ingå i denna domstol fyra ledamöter utsedda på förslag av arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd respektive landsorganisationen. Efter 1936 års lagstiftning om förenings- och förhandlingsrätt komma frågor rörande de s. k. privatanställda eller privattjänstemännen att i större utsträckning än förut dragas inför arbetsdomstolens prövning. Därför finnes anledning att överväga, huruvida en representation för de privatanställda av liknande typ som för arbetsgivare och arbetare vore befogad.

Under den långa reformdiskussion, som föregick 1928 års lagstiftning om arbetsdomstolen, utbildades en bestämd uppfattning om förutsättningarna för att bereda särskild representation åt en social grupp eller klass. Dels borde ifrågavarande grupp eller klass vara av sådan omfattning och betydelse samt hava sådana särpräglade villkor, att dess inställning icke lämpligen kan företrädas av representanter för någon mer eller mindre närstående grupp eller klass. Dels borde dithörande personer redan ha skapat en organisation av sådan storlek och auktoritet, att denna lämpligen kan anförtros uppdraget att föreslå eller utse representanter. Nu ha under det sista decenniet allmänna opinionen och statsmakterna alltmer bestämt erkänt, att de s. k. privatanställda utgöra en särskild klass av stor betydelse med egenartade levnadsvillkor och en egen berättigad syn på sitt arbete. Under förarbetena till och diskussionen om 1936 års lagstiftning om förenings- och förhandlingsrätt kom detta förhållande till sitt hittills tydligaste uttryck. Samtidigt har under de sista åren organisationsarbetet bland de privatanställda tagit en allt raskare fart, och enligt uppgifter i en nyutkommen skrift representerar den största organisationen, »Daco», för närvarande ungefär 75 procent av de organiserade privatanställda och 17 procent av hela antalet (Per G. Stensland: Tjänstemännens ekonomiska och sociala problem, Föreningen Verdandis småskrifter nr 398, Stockholm 1937). Siffrorna förefalla kanske blygsamma i jämförelse med motsvarande siffror för industriarbetare och arbetsgivare, men de komma i annat ljus när man betänker att de på 6 år mer än fördubblats, och att 1936 års lagstiftning sannolikt kommer att i hög grad påskynda ut-

vecklingen. Det synes därför vara lämpligt att nu upptaga frågan om en representation för de privatanställda till förberedande handläggning.

Frågan har i själva verket redan tidigare varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. I den historik, som ingår i prop. nr 39 år 1928 med förslag till lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstolen, påpekas (sid. 157—160) att när frågan om upprättande av en arbetsdomstol förevar vid riksdagarna 1910 och 1911 diskuterades också ett uppslag om s. k. rörliga bisittare i den tilltänkta domstolen. Samma uppslag behandlades också av 1927 års sakkunniga och av departementschefen 1928. I samtliga dessa fall avvisades tanken, emedan de grupper eller klasser som på detta sätt skulle tillgodoses icke då ansågos fylla de villkor, som blivit framhållna i inledningen till denna motion. Vid den förberedande handläggningen av 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt visade det sig emellertid, att spörsmålet ansågs hava kommit i ett annat läge vad de privatanställda beträffar. Sålunda förklarade lagrådet vid granskningen av departementschefens förslag (se prop. nr 240 sid. 129), att det saknade såväl utredning som förslag rörande förändrad sammansättning av arbetsdomstolen. Enligt lagrådets mening var det från »såväl principiella som praktiska synpunkter uteslutet», att samma »representation för intressegrupper» skulle tjänstgöra i arbetsdomstolen vid mål mellan privatanställda och arbetsgivare som vid mål mellan arbetarorganisationer och arbetsgivare. Härmed avsåg lagrådet tydligen, att en särskild representation för de privatanställda borde anordnas och fungera vid mål som röra dem. Departementschefen fann (sid. 139) lagrådets synpunkt »i och för sig värd beaktande», men ansåg dock icke att den borde föranleda dröjsmål med lagförslagets framläggande. Man hade nämligen ingen anledning vänta, att mål med privatanställda som parti skulle bli särskilt talrika till en början, och man kunde därför avvakta en viss erfarenhet innan behöflig utredning igångsattes. Eftersom ingen av de många motioner, som väcktes i anledning av propositionen, direkt upptog frågan om de privatanställdas representation, fick icke heller 2. lagutskottet något skäl att uttala sin uppfattning i frågan, men utskottet refererade likväl (utl. nr 58 sid. 37 och 39) såväl lagrådets som departementschefens uttalanden.

Efter mitt sätt att se torde nu tillräcklig tid ha förflutit för att samla den erfarenhet, som enligt departementschefens mening år 1936 borde föregå en utredning av frågan. Det synes icke föreligga något behov att skissera denna utrednings föremål närmare än som redan skett genom de uttalanden 1927—1928 och 1936, vilka ovan i korthet refererats. Emellertid torde det vara anledning att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten vid det faktum, att flera institutioner än arbetsdomstolen innehålla representanter för intressegrupper. Såsom exempel kunna nämnas försäkringsrådet, arbetsrådet och sociala rådet. En bli-

vande utredning torde även böra omfatta lämpligheten av att i dylika fall bereda representation åt privatanställda. I enlighet med departementschefens uttalande 1936 synes det också finnas anledning att undersöka, huruvida möjligen andra intresseorganisationer än de privatanställdas nu eller i framtiden böra beredas rum i arbetsdomstolen och andra institutioner med liknande sammansättningsgrund.

Med anledning av vad sålunda anförts, får jag härmed föreslå,
att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande lämpligheten av och sättet att bereda representation åt de privatanställda i arbetsdomstolen jämte därmed sammanhängande spørsmål samt om de förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 22 januari 1938.

N. Gärde.
